

Örökségünk

Az Örökség Kulturális és Hagyományőrző Egyesület kiadványa

Cím: Hernádi Tájház 2376 Hernád, Fő út 124., tel.: 06-29-374-125
E-mail: orokseg_egyesulet@hernad.hu, www.hernad.hu

A tartalomból

Kárikittyom!

Vedd és olvasd!

***Nem csak
a húszéveseké a világ***

Hernádi mesék (3)

A szódavízről

Őszi pillanatok

Naptár

Lámpás – Tiszta lap

Rajongók Klubja

***Értékeink
– Templomrom
Soltszentimre
határában***

Itt van a szép, víg karácsony,
Élünk dión, friss kalácson:
mennyi finom csemege!
Kicsi szíved remeg-e?
Karácsonyfa minden ága
csillog-villog: csupa drága,
szép mennyei üzenet:
Kis Jézuska született.

**Dsida Jenő:
Itt van szép karácsony
(részlet)**

Fotó: [stx]

Kárikittyom!

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy gasztronómiai rendezvény, amelyet 2006-ban rendezett meg először az Örökség Egyesület, s amelyre meghívta az összes hernádi civil szervezet tagságát. Akkor, két évvel ezelőtt, disznóvágást tartottunk, s igen-igen jól éreztük magunkat. Aztán tavaly, ugyanilyen okból igencsak megtizedeltük a libákat, s igen örvendeztünk vala neki.

Úgy adódott, hogy az idei eszem-izomot kistérségi szintre emelhettük, s Kárikittyom címmel nagy, települések közötti főzőversenyt rendeztünk. November 8-án volt a nagy esemény, amelyen a bíráskodást Benke Laci bácsi, Oscar-díjas mesterszakács és mester-cukrász vállalta. A csapatoknak 20 adag ételt kellett megfőzniük, kizárólag szárnyashúsból, majd ezt gusztososan fel kellett tálalniuk a vacsorán.

Persze, hogy a látogatók se maradjanak élmények nélkül a gasztronómia mellett kulturális rendezvények-

re is sort kerítettünk: Hernád, Örkény, Táborfalva, Újhartyán és Dabas-Sári hagyományőrző csoportjai mutatták be kiemelkedően színvonalas produkcióikat. Köszönet érte!

Az esti vacsora alkalmával persze rendre elfogyasztottuk a sok-sok finom ételt, amelyek a következők voltak (a teljesség igénye nélkül): ludaskása örkényi módra, hernádi betyárdurrantó, hernádi betyárok bajsza alá való, kakaspörkölt vele főtt tökével, sült kacsa párolt káposztával, liba vadasan zsemlegombóccal és még nagyon sok más.

Köszönet mindenkinek, aki a szervezésben, a lebonyolításban és a finanszírozásban segítségünkre volt. Köszönjük a Közép-magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács, Hernád Község Önkormányzata, a fellépő csoportok és a helyi civil szervezetek által nyújtott segítséget.

Pallaga Mária

A hernádi Búzavirág Énekegyüttes nagy sikert aratott

Este, vacsora előtt sort kerítettünk a LEADER-táblák átadására is (Zsadányi Lászlóné Hernád és Kovács István Örkény polgármestere)

Magyar, amerikai, mexikói és indiai egy asztalnál. Íme, a nemzetközi főzőcsapat!

Bogár Imre utódai, Pallaga Pál és Pekker István Benke Lászlóval

Adventre

Szorgos, dolgos év van az Örökség Egyesület tagsága mögött. Sok rendezvényt valósítottunk meg egyedül, más civil szervezetekkel és az önkormányzattal együtt. Lassan három évesek leszünk, így 2009-ben már jogosultak leszünk az 1 %-ok igénylésére is. Ezzel az új anyagi forrással még több tervünket tudjuk majd megvalósítani. Kérem a tagságot, a vállalkozókat és magánszemélyeket, hogy adóbevallásuk elkészítésénél gondoljanak majd ránk is, hiszen jövőre legalább ennyi, ha nem több feladatunk lesz.

A december 20-i falukarácsonnyal befejezzük az ezévi munkát, de addig még sok a tennivalónk. A szervezés közben azonban lesz időnk, hogy meg-

felelő módon felkészüljünk a karácsonyra, amely az év legszebb ünnepe. Legszebb azért, mert végre mindenki a családjával lehet, a rohanás helyett azokra figyelhet, akiket a legjobban szeret. A helyi civil szervezetek szeretik a hernádi embereket, ezért mi rájuk is figyelünk. A falukarácsony ismét nagy családi és civil ünnep lesz. Remélem, sokan álljuk majd körbe a falu karácsonyfáját.

Az Örökség Egyesület tagsága nevében megköszönöm a tevékenységünkhöz nyújtott támogatásokat és minden kedves hernádinak boldog karácsonyt és eredményes új esztendőt kívánok!

Pallaga Mária

ÖRÖKSÉG EGYESÜLET
HERNÁD

**Kérjük, támogassák
tevékenységünket!
Az Örökség Kulturális
és Hagyományőrző
Egyesület számlaszáma:
65500037-30052836-
53000010**

A hernádi Örökség Kulturális és Hagyományőrző Egyesület kiadványa
Szerkesztők: Gubicza Balázs, Racskó Zoltánné, Sponga Tamás, Váradi Tibor,
Zsírosné Pallaga Mária és Zsolnai Jánosné
Nyilvántartási szám: 163/0174-1/2007.
Postacím: 2376 Hernád, Fő u. 149.
Tel.: 06-29-374-125
E-mail: orokseg_egyesulet@hernad.hu
Nyomdai munkák: Benedek Papír Újhartyán, Epres u. Tel.: 06-20-983-1598

Kiadványunk Hernád Község Önkormányzata és a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány támogatásával jelenik meg.

Őszi kulturális rendezvények

A rendezvény

időpontja

November 30., 19 óra,
december 7. 15 óra,
december 14. 15 óra

címe

Adventi gyertyagyújtás

helye

Főtér

szervezője

Örökség Egyesület

November 30. 15 óra

KözépPont Fesztivál zárókoncertje

Dabas-Diego
Sportcsarnok

Ország Középe Többcélú
Kistérségi Társulás

December 9-12.

**Kortárs magyar képzőművészek
kiállítása**

Művelődési Ház

Művelődési Ház

December 13. 16 óra

Biblia és imakönyv kiállítás

Művelődési Ház

Örökség Egyesület

December 20. 17 óra

Falukarácsony

Főtér

Hernád Község Önkormányzata,
civil szervezetek

Felhívjuk kedves olvasóink figyelmét,
hogy az **első adventi gyertyát november 30-án 19 órakor** gyújtjuk meg a Főtéren!

„Tolle lege!” Vedd és olvasd! (Szent Ágoston)

Fatum libelli! - mondja a latin. Ez a mondat azt jelenti, hogy a könyveknek megvan a maguk sorsa.

A könyv mindaddig holt betűk gyűjteménye, amíg becsukva a polcon van.

Ha leemelem és kinyitom, szinte kér, hogy legalább pár sort olvassak belőle.

Foglalkozzam vele! Kér, hogy nagyon figyeljek rá!

A Biblia évében a Könyvek Könyve az érdeklődés közép-pontjába került.

Ha van Bibliám, vegyem le a polc-ról és kezdjem el olvasni. Ha nincs, szerezzem be.

Ha kezembe vettem, mit kezdjek vele?

Ezt a könyvet nem lehet az elejétől a végéig elolvasni.

Nem fogom érteni, esetleg becsukom, nem tudok vele mit kezdeni.

Jó tudni, hogy a Bibliának két nagy része van:

1. Ószövetség (45 önálló irat)
2. Újszövetség (27 önálló irat)

Az önálló részeket könyveknek is nevezzük. Tehát a Biblia összesen 72 könyvből áll.

Az **ószövetségi** iratok a választott nép, a zsidóság Isten-nel kötött szövetségi életét mutatja be, tárja fel, annak minden szépségét és nyomorúságát. 2-3000 évvel ezelőtt keletkezett iratokról van szó.

Az **újszövetségi** iratok, könyvek Jézus Krisztus, az Isten Fia Megváltó életét és tanítását tárják fel. Ezt röviden evangéliumnak, vagyis örömhírnék nevezzük. Az evangéliumot négyen írták. Máté és János: Jézus apostolai voltak. Márk és Lukács: Péter és Pál apostolok munkatársai. Az újszövetségi iratok közé tartoznak még az apostolok cselekedeteit bemutató íráskok, valamint az apostolok levelei. Pál apostoltól 14 levél maradt ránk. Ezek a krisztusi tanításokat tárják fel, illetve egyházszervezeti iratok. A Biblia János apostol látomásával, az ún. Jelenések könyvével zárul.

Ha elhatározza a Kedves Olvasó, hogy ismerkedni akar a Bibliával, akkor Lukács evangéliumával érdemes kezdenie. Ehhez szervesen kapcsolódik a szintén Lukács tollából származó Apostolok Cselekedetei.

Aki ezt a kettőt elolvassa, remélhetőleg megérzi, hogy Jézus Krisztus ma is itt van velünk, kíséri az életünket.

Szép Karácsonyt, lelki elmélyülést kívánok!

Gubicza Balázs lelkipásztori munkatárs

ZÁSZLÓSZENTELEÉS

Első apostoli lelkületű királyunkra, Szent Istvánra emlékezünk augusztus 20-án a hernádi katolikus templomban tartott szentmisében. A szabadtéren tartott szertartáson Tibay László atya megszentelte a magyar zászlót, országunk szimbólumát, a pápai zászlót, majd az új kenyeret. A zászlókat ünnepélyesen elhelyeztük a templom szentélyében, a kenyeret pedig közösen elfogyasztottuk jó étvággal a templomkertben.

Brinza

TUDJA-E...

...hogy Hernád első írásos említése idején már templomos település volt? Oklevelek (leginkább birtokmegosztásokról) árulkodnak arról, hogy a telkeket a Szent Kereszt Templom közepétől, az ablaktól kiindulva mérték ki, így könnyen megállapíthatóvá vált később is, kinek hol a van birtoka. A falu középpontjában a templom állt, ennek két oldalán sorakoztak a belső telkek, rajta a jobbágysok és a nemesek (kurián álló) udvarházaival. E házak bizonyára az alföldi parasztházakra jellemző vályogépületek voltak. A kőépület ekkor még ritka, a Pakonyiak pl. 1418-ban Zsigmond királytól kértek engedélyt erődítmény építésére, ami alighanem kőházat jelent. Hernádon kőből bizonyára csak a templom épült (mint a romokban ma is látható pótharaszti) vagy téglából (a vacsihoz hasonlóan); e templom romjai még a 19. sz. végén is ott álltak a hernádi pusztán. Bár a romok már nem, az építéshez használt kő törmelékesen még megtalálható a Szent Kereszt Templom helyén.

...hogy Hernád a 14. században már népes település volt? „Jóllehet Hernád a köznemesi falvakhoz tartozott, melyekre kiváltképp jellemző volt az alacsony családszám, az ötös, hetes szorzóval számolva nagy népesség kialakulásának — (...) — számos oka volt (összefüggésben állhatott sajátos fekvésével, azzal, hogy két forgalmas út között, vásároshely mellett és a főváros közelében terült el stb.).”

(Forrás: Hernádi Olvasókönyv)

„Nem csak a húszéveseké a világ”

Fenti dal Maris néninek, Farkas Istvánnénak a kedvenc slágere, aki 1928. október 23-án született Pustavacson. Négyen voltak testvérek, mára csak ketten maradtak közülük. Ágoston majorban laktak, amit hívtak Pálínkaháznak is, mert a hercegi időkben krumpliból főztek itt szeszt, sőt malom is működött ezen a helyen. Az elemi iskola 3 osztályát járta a majorban működő iskolában. Pustavacs Coburg herceg birtoka volt, a majorokat a gyermekeiről nevezte el, így létezett Mária, Antónia, Péter, Fülöp, Viktor, Ágoston és Lipót major.

Maris néni, meddig laktak Pálínkaháznál?

10 éves voltam, mikor Péter majorba költöztünk. Apám a herceg béreseként dolgozott. Hatalmas istálló volt sok-sok tehénnel, de még ökröket is tartottak! Nagyon szeretünk itt lakni. Van egy kedves emlékem is, úgy emlékszem, mintha ma lenne: karácsonykor Antóniába kellett mennünk, a herceg csomagot osztogatott nekünk, gyerekeknek.

Mi volt a csomagban?

A mai gyerekek nem sokra értékelnék, de mi nagyon örülünk neki. Volt benne alma, cukorka, dió meg egy kis csokoládé.

Szívesen gondol vissza a gyermekkorára?

Igen, mert gondtalan volt, bár rövid, mert már 14 évesen a földeken dolgoztam. Kapáltunk, szőlőt kötöztünk, arattunk. Sokat hülyéskedtünk, viccelődtünk, így hamar vége lett a napnak.

Milyen szórakozási lehetőségeik voltak a fiataloknak akkor?

Apám tudott citerázni, ő játszott, mi táncoltunk. Nagyon szerette a zenét, a táncot, engem is megtanított táncolni. Vacson a kastélyban rendeztek bálakat oda jártunk táncolni, ott jöttek össze a környékbeli fiatalok. Később mikor Örkényben beindult a mozi, oda is mentünk.

Örkény elég messze van, mivel mentek oda?

Akinek volt biciklije azzal, akinek nem, gyalog. Akkor még nem voltak elkényelmesedve a fiatalok, mint ma.

Úgy tudom szolgátlány is volt, hol?

A Becske igazgatóék Vacsról Pestre költöztek és én 20 éves voltam akkor, amikor magukkal vittek. Sütöttem, főztem, takarítottam. Nagyon megbecsültek a jó munkáért. Más volt mint a falusi élet, de hamar megszoktam.

Mikor ment férjhez?

Egy régi kiránduláson

1955-ben. Akkor kerültem Hernádra, azóta itt élek. A kis pénzünkből földet vettünk, piacra termeltünk, mint a legtöbben ebben az időben. Saját kezünkkel vertük a vályogot a házunkhoz. Sokat dolgoztunk, de nem ismertük a fáradságot, mert volt célunk, hogy mielőbb kész legyen a házunk.

Hogy került a hernádi kocsmába?

A férjem 26 évi házasság után sajnos meghalt. Utána a beteg anyámat gondoztam két évig. Egyedül maradtam, a kocsmárosék pedig jól ismertek, hívtak dolgozni én meg elvállaltam. Négy évig dolgoztam ott, majd átmentem az ABC-be. Onnan mentem nyugdíjba. 1986-ban megalakult a Nyugdíjasklub, amelynek alapító tagja voltam. Szerettem az emberekkel foglalkozni.

Amióta ismerem Maris nénit én még panaszkodni nem hallottam. Mitől ilyen optimista?

Soha nem szabad elkeseredni, mindig van kiút. Az a tapasztalatom, hogy az emberek túl sokat rágódnak a problémákon. „Elég a mának a maga baja”- szó szerint kellene venni, ami a Bibliában is van.

Maris néni vacsi lány és jól megjegyezte János atya tanácsait, hogy mi a hosszú élet titka. Három dolog: nem szabad semmit a szívre venni, bízni kell az isteni gondviselésben és a harmadik az ételitalban való mértékletesség.

Október 23-án töltötte 80. évét. Isten éltesse erőben, egészségben és vidámságban.

Maris néni

Kislányként

Brinza

HERNÁDI MESÉK (3)

(Ahogyan a hernádiak emlékeznek)

Augusztusi számunkban írtam a golyós üvegről, amit Baranyi Feri bácsi szódás üzemében lehetett kapni. Nagyon köszönöm Szórád József kedves olvasónknak - akinek még birtokában van egy ilyen golyós üveg-, hogy elhozta bemutatni nekünk, s így meg tudjuk azt mutatni másoknak is.

Nagy örömmre megkeresett Gavló Pálné (Baranyi Mária Magdolna), Magdi néni, hogy meséljen az édesapjáról, s egyúttal hozott magával bizonyítékot is, egy édesapja nevével (BARANYI FERENC FELSŐHERNÁD) ellátott, fél literes szódás üveget is.

Magdi néni, úgy tudom, hogy maguk itt laktak a Fő utcában és a szódásüzem is itt volt.

Édesapám, amikor először megnősült (1917-ben lehetett), a Kilencesben épített testvére, a Pista bácsi mellé. Ővük volt a két utolsó ház, ott volt a szódásüzem is. Nem kellett messzire menni, ha a strandon elfogyott a szódavíz, vagy a málna, hiszen ott volt a közelben, és vitte az utánpótlást a Turcsán kocsmába.

Mikor jött el édesapja a Kilencesből?

Arra én nem emlékszem, de úgy hallottam, hogy a Pista bácsi nagyon féltékeny természetű volt, édesapám meg mélyen vallásos ember lévén szerette a békességet. Így történt, hogy később épített egy másik házat itt a Fő utcában, ideköltözött, és idehozta a szódásüzemet is.

Magdi néni is járt a strandon?

Igen, többször is voltam ott fürödni, még csónakáztam is. Szüleim egy szobát adtak ki a Gattyán Jani bácsinak, aki Pestről költözött le (hentes volt), és az ő felesége vitt magával mindig, ha mentek a strandra.

Édesapám sokoldalú ember volt. Lovakat tartott, és lovaskocsival hordta a szódavizet a kocsókba, meg a lakodalmakhoz. Nemcsak Hernádon, hanem a környező településekre, még Pustavacsra is szállított. Volt félliteres és egyliteres üveg, amiben szódavizet készített és volt a szintén félliteres gazér. Gazérnak nevezték a golyós üveget, amiről a Vásáreczki Margit néni beszélt. A gazérba először málnát öntöttek az üveg aljára, majd rátöltötték a szódát, ebből lett a málnás szóda, ma úgy mondanánk, hogy málnaüdítő.

Ketten

Baranyi Ferenc a termékkiállításon

Magdi néni látta, hogyan készült a szódavíz?

Arra emlékszem, hogy édesanyám is gyakran segített az üzemben. Forgatni kellett egy nagy kereket, és ez a kerék hajtotta a vizet az üvegekbe. Arra is emlékszem, hogy rendszeresen (talán kéthetenként) járt a tisztiorvos ellenőrizni az üzemet. Az üvegeket sorba kellett állítani magasan egy polcra és úgy vizsgálta meg, hogy szép átlátszóak-e.

A háború vége felé eladta édesapám az üzemet, mert ráfizetéses lett. Sok üveget eltörtek a lakodalmakban, ezeket mindig pótolni kellett, és egy idő után már nem érte meg. Onnantól kezdve csak állatokkal, gabonatermesztéssel és szőlővel foglalkozott.

Amikor bejöttek az oroszok, sok mindent elvittek az emberektől. Ezért mindenki dugdosta azt, amije volt. Elástuk az élelmet, zsírt, burgonyát, bort, kinek mije volt. Bennünket burzsujnak neveztek, mert nagy házunk volt, megfenyegették édesapámat, ha nem adja elő a bort, akkor mindent felforgatnak. Így aztán édesapám elővett tíz hektó bort és odaadta. (Még a szódásüzem árából vásárolt húsz hektó két éves bort.) Teheneket is hajtottak el az oroszok, cserébe egy vajling sőt adtak édesanyámnak.

A háború után Ezüstkalászos tanfolyamot indítottak, ahol mezőgazdászokat képeztek, tanították őket a szőlészetre, borászatra, gabonatermesztésre. Hernádon Dér András

Az a bizonyos golyós üveg

(korábban Dörner András) vezette ezt a tanfolyamot. Aki- nek földje volt, an- nak felajánlották, hogy végezze el.

Majd rendeztek egy kiállítást, ahol mindenki megmutat- hatta mit tud készí- teni.

Édesapám is részt vett benne, s egy fényképen lát- hatjuk a takarmány- és gabonaféléket, amikkel foglalkozott, meg azokat a tár- gyakat, amiket el tu- dott készíteni. Lát- hatunk egy lószőrkefét (a ló far- kából), cirokseprőt, és rozsszalmából szakajtót. Ezek ké- szítésének módját ő is az édesapjától ta- nulta.

A szakajtó min- dennapos használa- ti tárgy volt egy ház- tartásban, és nem csak egy, több volt belőle. Kenyérsütés- kor abba szakították a kenyeret. Édes- anyám általában négy cipót sütött meg egyszerre a kemen- cében.

Már előző este bekovácsolt. Ez úgy történt, hogy megszitálta a lisztet, a morzsoltkát (az előző kenyérsütés- kor teknőből kikapart vakarékot) beáztatta a dagasztó teknő egyik végében, az reggelre megkelt, akkor hozzáadott egy nagy lábas tört krumplit és jól kidagasztotta.

Ezután következett a kenyérszakítás. Tett egy tiszta fehér ruhát a szakajtóba, belisztezte és beletette a kenyértésztát, ami szépen belekelt, akkor egyenként sütőlapátra borította és bevetette a kemencébe. Kemencefenéken sült a kenyér. Amikor a kenyér megsült, az aljáról a hamut vizes kefével lekefélté, s volt egy polc ahová felállította a kenyereket ki- húlni. Végül visszatette a szakajtóba mindegyiket, konyha- ruhával letakarta, és azt ettük egy hétig, vagy másfél hétig is, amíg el nem fogyott. Soha nem száradt ki, mindig lehe- tett szépen vágni.

Megköszöntem Magdi néninek, hogy mesélt, mire ő azt mondta, szeretne még többet is mesélni, és ha meg- hallgatom, szívesen eljön máskor is.

Úgy döntöttem, legközelebb vele folytatjuk. Addig is nagyon jó egészséget kívánok Magdi néninek!

Zs. Ani

A szódavívről

Igazi magyar találmány – mint annyi minden a vilá- gon. Feltalálása Jedlik Ányos (1800-1895) nevéhez fűződik, akit fizikusként ismerünk, azonban pályája kezdetén szívesen foglalkozott kémiával és elektroké- miával is. 1800-ban született, nagyon csaváros észjá- rású ember volt. Hallgatóságát már nagyon fiatalon kémiai és fizikai kísérleteivel is elkápráztatta.

Egy ilyen alkalommal kínálta az előadásán részt- vevőket a saját maga által gyártott „mesterséges szénsavas vízzel”.

„Bátor vagyok tehát tisztelt gyülekezetnek ezennel kétnemű savanyú vizet bemutatni. Egyik palaczkban foglaltatik a savanyú vizeknek legegyszerűbbike, melyben a közönséges vizen, és avval egyesült szén- savon kívül semmi más ásványos rész nem található. Ezen víz nagyobb mértékben bírja magában tartani a szabad szénsavat, mint az, melyben a szénsavon kí- vül még többféle savak is feloldvadók; s azért azon csípőssége, melyet a pezsgő borban kedvelünk, na- gyon kielégíthető; pohárba töltetvén szüntelen szén- sav buborékokat hány, még a szénsav nagyobb része el nem röpül; legjobb tehát a poharat azonnal, hogy megtöltetett, ki is üríteni, különben a víz sokat veszte- ne kellemes csípősségéből.”

A szódavizet egy 1826-ban megépített szódavíz- gyártó gép által nyerte, amelyet ő „savanyúvízi készü- let”-nek nevezett.

Azóta a világon már nagyon sok liter szódavizet el- fogyasztottak az emberek, de vajon megjegyeztük-e, hogy Jedlik Ányos volt, aki megalkotta?

Pm

Jedlik Ányos bencés szerzetes, fizikus, feltaláló

ŐSZI PILLANATOK

A Hernádi Ősz 2008 rendezvény-sorozatban nagyon sok programmal találkozhattak az érdeklődők. Röviden, képekben foglaljuk össze, mi minden történt a kultúra területén:

Az őszi első nagy eseménye a Kultúrszüret – Kultuuriset Elojuhlat című rendezvény volt, amelyen a Pandora kórust láttuk vendégül. A lányok finn dalokat énekeltek nekünk. A képen éppen az őket kísérő finn utazási iroda munkatársát ugratják – természetesen dalban.

Nemcsak művelődöttünk: ettünk is. Az újlengyeli Akáctanya jóvoltából finn nemzeti eledelek is kerültek az asztalra. Pl. jó nagy lazacok.

Walter Gábor kiállítása felejthetetlen élmény volt. A művész Hernádra

a pasztell képeit hozta el, amelyek többségén a mediterrán hangulatot jelenítette meg.

A kiállítások persze a művészekén és az alkotásokon túl másról is szólnak: pl. a barátságról, beszélgetésekről, kellemes időtöltésről. Walter Gábor kiállításá-

nak megnyitója után sokáig együtt maradt a közönség.

A Házunk-Hazánk fotókiállítás mellett jól megférnek a tatárszentgyörgyi általános iskolások által készített óriási makettek, amelyeken bemutatják a világ híres épületeit és a magyar vidék jellegzetességeit.

Egy-egy kiállítás megnyitója komplex művészeti esemény. Képzeld el: a falakon jobbnál jobb fotók, a szomszéd helyiségben szép makettek, szól a gyönyörű muzsika – a nagyteremben pedig terített asztal várja a közönséget. Kell ennél tartalmasabb program?

Ahogy én láttam

A hernádi Kárikittyom Fesztivál igen vegyes megítélést kapott. Én, a Kári család kitűnő ismerője, azért mentem oda, hogy a számomra ismeretlen családdal, Kittyommal is megismerkedhessek, de az vagy nem volt ott vagy inkognitóját nem adta fel.

Azt nagyon kifogásoltam, hogy bár minden szakács a saját szájíze szerint főz, én nagyon szerettem volna megismerni az igen szemrevaló indiai szakácsnő száj ízt, de ő tiltakozott ellene, így csak a főztjét ismerhettem meg. A legnagyobb csalódást a hernádi betyárok okozták. A kiplakátolt körözvény szerint számlájukra írható több menyecske megrontása is. Sok menyecske azért jelent meg a rendezvényen, hogy a betyárok otléte esetén hátha reájuk is sor kerülhet. De ezek még arra sem voltak képesek, hogy saját főztjüket elrontsák!

A hernádi rendőrmegbízott joggal gyanúsítható azzal, hogy lepaktált a betyárokkal. Letartóztatás helyett futni hagyta őket. (...)

Márton atyát, ki a fesztivált jelenlétével megtisztelte, megkérdeztem: Ön a ludas? ő Pallaga Mária főszervezőre hárította a felelősséget. Benke Laci bácsi olimpiai bajnok szakács bevallotta, csak azért vállalta el a zsűri szerepét, hogy tanuljon a szakácsainktól. Pártatlanságát jól mutatja, hogy nem vette át a megvesztegetésére felajánlott ajándékot, hanem velem rakatta be a kocsijába.

Az ünnepen fellépő művészek olyan fergeteges tapsot kaptak, hogy csak többszöri próbálkozásra sikerült kikapcsolni a tapsgépet.

Hogy senki ne távozzon keserű szájjal, Kovács István örkényi polgármester nem Unikummal, hanem borral kínálta a nagyérdemű közönséget.

Fellelkesülve az Örökség Egyesület kiváló munkáján, elhatároztam, hogy létrehozom az öregség egyesületet. Sajnos az ellentábor, dohányzással, mértéktelen ivással, gyorshajítással, politikusainkra figyélssel, akadályozzák, hogy elég tagunk legyen. (...)

Egy igazmondással erősen gyanúsítható szemtanú

NAPTÁR

December 10. - 1901-ben ezen a napon először adják át a **Nobel-díjat**, amelyet Alfred Nobel svéd feltaláló, kémikus alapított. 1895. november 27-én kelt végrendeletében rendelkezett úgy, hogy vagyonának kamataiból évről évre részesedjenek a fizika, kémia, fiziológia és orvostudomány, továbbá az irodalom legjobbjai és az a személy, aki a békéért tett erőfeszítéseivel a díjat – és a vele járó, jelenleg körülbelül egymillió dollárt (körülbelül 200 millió forintot, illetve 830 ezer eurót) kiérdemli. 1968-ban a tudományos munkásság nobeli elismerése kiegészül a Közgazdasági Alfred Nobel-emlékdíjjal. Ezt a Svéd Bank (Sveriges Riksbanks) kezdeményezte a pénzügyi fennállásának 300. évében, s a díjat hivatalosan Alfred Nobel-Emlékdíjnak nevezik, tehát nem közgazdasági Nobel-díjnak.

1915-ben ekkor készül el a tízmilliomodik Ford T-modell. Az autó története 1906-ban kezdődött, amikor a Ford művek első főmérnökének, Galamb Józsefnek a rajzasztalán megszülettek a modell tervei. 1907. októberében kezdődött a gyártás. A tervezők egy olyan autót álmodtak, ami olcsó, mindenki számára elérhető, megbízható, könnyen javítható és vezethető.

December 27. – 1235-ben Julianus barát ezen a napon tér vissza Keletről a távoli magyarok létezésének és a mongolok közeledtének hírével.

2004-ben december 27-én hunyt el Bessenyei Ferenc színművész, kétszeres Kossuth-díjas, Érdemes és Kiváló Művész, a Nemzet Színésze (1919-ben született).

Január 4. – 1756-ban ezen a napon született **Boráros János, Pest város főbírája és alpolgármestere.** Közreműködött a Szépítő Bizottmány városrendezési terveinek kidolgozásában. 1704-ben megnyitotta a Városligetet a nagyközönség számára, amit szórakozóhellyé alakítottak át. A francia háborúk idején felállított pesti polgárőrség ezredese volt. Vagyonát jóléti alapítványokra hagyományozta. 1875-ben róla nevezték el a volt Fa teret. 1834-ben halt meg.

Jakobey Károly: Zrínyi Ilona

Január 22. - **Kölcsey Ferenc 1823. január 22-én** fejezte be a Himnusz megírását. Ennek emlékére 1989-től január 22-én ünnepeljük a Magyar Kultúra Napját.

Február 11. – 1945. február 11-én megtartják a Budapest ostroma utáni első előadást (Kodály: *Missa Brevis*-e) a Magyar Állami Operaházban, az épület földszinti alsó ruháiban.

1966-ban ezen a napon repüli át először MALÉV gép az Egyenlítőt.

Február 29. – 1892-ben e napon született **Apor Vilmos katolikus mártír püspök.** Neves erdélyi arisztokrata család sarja, aki a jezsuiták-nál tanult, majd 1915. augusztus 24-én Nagyváradon pappá szentelték. Gyulai plébánosként 26 évesen nagy tekintélyre tett szert, mikor a román katonák túszszedő akciója után az elfogott gyulai polgárok ügyében, – többek között – kieszközölte a túszok szabadon bocsátását. 1941. február 24-én, 49 éves korában Gyulán szentelték püspökké, március 2-án ünnepélyes keretek között vonult be Győrbe (...) A német megszállás és nyilas hatalomátvétel után felekezetre és etnikumra való tekintet nélkül állt ki az üldözöttek mellett. Keményen bírálta és ostromozta a fennálló rendet, személyesen kelt a kiszolgáltatottak védelmére a német és nyilas vezetőkkel szemben. (1945. március 28-án megkezdődött Győr ostroma.) Március 30-án, miután a rezidenciájára menekült asszonyok kiadását megtagadta, egy szovjet tiszt dulakodás közben halálosan megsebesítette. Április 2-án, húsvét hétfőn hajnali 1 órakor, belehalt sérüléseibe. Holttestét a karmelita templom kriptájában temették el. 1986. május 23-án a székesegyházban helyezték végső nyugalomra.

Apor Vilmos püspök

1997. november 9-én II. János Pál pápa boldoggá avatta. A zsámbéki Tanítóképző Főiskola Apor püspök nevét viseli.

Március 1. – 1666. március 1-én Zborón házasságot kötött I. Rákóczi Ferenc és Zrínyi Ilona. Három gyermekük született: 1667-ben **György**, aki nem sokkal születése után meghalt, 1672-ben **Julianna** és 1676-ban másodszülött fiuk **Ferenc**. Zrínyi Ilona még ebben az évben megözvegyül. Rákóczi a családját Lipót császár oltalmába és pártfogásába ajánlotta, azonban az asszonynak sikerült elérnie az udvarnál, hogy ő maradjon a hatalmas Rákóczi-birtokok irányítója. 1682-ben feleségül ment Thököly Imréhez, aki oldalán cselekvő részese volt a Habsburgok elleni kuruc felkelésnek. A felkelés leverése után börtönbe a török száműzésbe férjét. Ott, a Kis-ázsiai Nikodémiában halt meg 1703-ban. Hamvait fia hamvaival együtt, 1906. október 29-én Kassán, a Szent Erzsébet-székesegyházban helyezték végső nyugalomra.

Március 3. – Idősebb gróf **Andrássy Gyula** osztrák-magyar külügyminiszter, magyar miniszterelnök ezen a napon született 1823-ban. Kiveszi a részét az 1848-49-es szabadságharcból, ezért annak bukása után emigrációba kényszerül. Távollétében jelképesen (in effigie) felakasztották. Párizsban élt, majd az itthoni helyzet enyhülése következtében 1857-ben engedélyezték neki a hazatérést. Az ő lánya Andrássy Katinka, a „vörös grófnő”, Károlyi Mihály magyar miniszterelnök felesége.

1879-ben ezen a napon hunyt el **Paál László festőművész**, aki 1846-ban született.

A Wikipédia felhasználásával készítette: PaMa

Biblia és imakönyv kiállítás

Sok bibliát és imakönyvet kaptunk olvasóinktól augusztusi felhívásunkra. Közülük való az itt látható Vezércsillag című imakönyv, amelyet katolikus leányok és asszonyok számára adtak ki. A kiadás évét nem leltük rajta, azonban egy másik oldalán jelzik, hogy kiadóját, Steinbrenner Jánost XIII. Leó pápa a szent Szilveszter-rend lovagkeresztjével tüntette ki. Miután XIII. Leó 1878 és 1903 között uralkodott, valószínű, hogy kb. ekkor nyomták ezt az imakönyvet.

Kérünk mindenkit, aki különleges (szépen illusztrált, régi) bibliával vagy imakönyvvel rendelkezik, és szeretné megmutatni másoknak is, december 10-ig hozza be a művelődési házba.

A kiállítást 2008. december 13-án (szombaton) 16 órakor nyitjuk a hernádi művelődési házban. Megnyitja: Tibay László plébános úr.

Táncházat indítunk

Tulajdonképpen nem kell túl sok, hogy jó dolgok szülessenek a világban. Ötletre, közös akaratra és érdeklődésre van szükség. Az ötlet megszületett, megkelesték a művelődési házat, hogy lehetne-e táncházat tartani. Természetesen lehet, hiszen alapvető feladatunknak tartjuk a magyar kultúra értékeinek megőrzését, bemutatását és tanítását.

Ezután már csak a részleteket kellett tisztázni, mert a rendezvényeket mindig meg kell szervezni, hogy lehetőleg zökkenőmentesen lehessen lebonyolítani. A végeredmény pedig: januártól havonta egy alkalommal szombat délután és este táncházat tartunk, ahol a korábbi órákban ún. aprók tánca lesz, későbbiekben pedig fiatalok és felnőttek tanulhatnak táncokat. Mindezt persze élő zenei kísérettel.

Már csak a harmadik feltétel hiányzik: az érdeklődés. Kérjük, hogy jelezzék nekünk, ha szívesen járnának rendszeresen táncházba!

Köszönettel: Pallaga Mária

LÁMPÁS

Tiszta lap

„Haragot vagy sértődést ne őrizz a szívedben, mert ez méltatlan az emberhez.”

Márai Sándor

„Kegyelmet hogy remélsz, ha nem gyakorlod?”

William Shakespeare

„És bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek...”

Jézus

„Mert ha az embereknek megbocsátjátok vétkeiket, nektek is megbocsát mennyi Atyátok. Ha pedig nem bocsátotok meg az embereknek, Atyátok sem bocsátja meg a ti vétkeiteket.”

Jézus

Mikor megszületett a Megváltó, pásztorok egy csoportjának angyalok sokasága jelent meg, a következőket mondva nekik: „Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békeség, és az emberekhez jóakarát.”

A karácsony egyik legfontosabb üzenetét olvashatjuk ebben az idézetben. „A földön békeség”, még a háborúkkal és viszályokkal terhelt, az intrikáktól hangos világunkban is minden évben van egy nap, mikor mindebből megérezhetünk valamit. Karácsonyeste, miután túlvagyunk a megszokott „ceremóniákon” és kimegyünk az utcákra, ha feltekintünk az égre, picit elcsendesülve a lelkünkben, megérezhetünk valami természetfeletti „jóakaratot”, ami körülvesz bennünket, embereket.

Az Isteni üzenet lényege ez: ő, az Atya megbékült, kibékült, megbocsátott és elengedett minden bűnt, amit mi emberek elkövettünk, elkövetünk és el fogunk követni, Jézus Krisztusra való tekintettel. Persze mindez akkor lesz személyes élmény, mikor őszinte szívvel és képmutatás nélküli hittel Hozzá fordulunk, és bocsánatot kérünk. Akkor csoda fog történni az életünkkel, mert megtapasztaljuk, hogy a Jóisten egy „tisza lappal” ajándékoz meg bennünket. Ujra kezdhethetjük.

És miért ne kezdenénk mindjárt azzal, hogy mi is megbocsátunk, elengedünk, kibékülünk azokkal, akik ellenünk vétkeztek? Hogy ezt megtudjuk tenni elkerülhetetlenül szükségünk van annak a belátására, hogy mi is akarva, akaratlanul, de vétünk mások ellen. Be kell látnunk, hogy nekünk is, újra és újra meg kell bocsátaniuk mindazoknak, akik ellen mi vétünk. Őszintén soha nem tudunk megbocsátani másoknak addig, amíg a szemünkben a szálkát keressük, és nem vesszük észre a saját szemünkben a gerendát. Egy erős hasonlattal élve: barátom szokta mondani, ha egy zárt helyiségben együtt vagy másokkal, és erőteljes lábszagot érzek, előbb szagold meg a saját lábadat mielőtt másra mutogatnál. At kell élnünk, meg kell értenünk, hogy személy szerint mi magunk is bántunk, megbántunk nap mint nap másokat, és amíg ez nem fáj nekünk, nem szomorít el minket, addig mi sem tudunk igazán megbocsátani.

Ha átéljük, hogy a Jóisten és mások mennyi mindent elengedtek nekünk, talán mi is könnyebben meg tudunk majd bocsátani, és nem lesz probléma idén karácsonykor a szeretteinket egy „tisza lappal” megajándékozni. Amennyiben a Mester, Jézus példáját kívánjuk követni, ezt az ajándékot kell Szenteste az ellenségeinknek is átnyújtani, és a béke, jóakarát kézzelfoghatóvá válik.

letyusz

Rajongók Klubja – kétszer

Valamikor tavasszal Latyák Feri kitalálta, hogy jó lenne beszélgetős programot szervezni a művelődési házban, mert szerintük is fontos, hogy az emberek szót váltsanak és szót értsenek egymással. Úgy gondoltuk, hogy művészeket és kutatókat hívunk meg, hogy róluk vagy kutatási témáikról beszéljünk.

Két ilyen alkalomra sor is került az őszi folyamán: októberben Őze Áron, novemberben pedig Reviczky Gábor volt a vendégünk. Őze Áron sokat mesélt édesapjáról, a hozzá fűződő kapcsolatáról, testvéréről, saját pályakezdéséről és színészi munkájáról. Őze Áron volt a legjobb barátja a tragikusan fiatalon elhunyt Szakácsi Sándornak, ezért róla is beszélgettünk.

Már kissé rutinosabban láttunk munkához a második alkalommal. Nincs ember ebben az országban, aki ne ismerne Reviczky Gábort, ennek ellenére jónéhány olyan történettel tudott szórakoztatni bennünket, amelyet eddig nem ismertünk. Beszélgettünk vele gyermekéveiről, a pályaválasztásáról, a főiskolás évekről. Megemlítette példaképeit és kedvenc darabjait. A nevéhez fűződő filmekről (Csinibaba, Zimmer Feri, Üvegtigris – a teljesség igénye nélkül) órákat tudott volna beszélni. Szót ejtett a szinkronizálásról, amely igen közel áll a szívéhez. Mindannyian tudjuk, hogy egy-egy külföldi színésznek általában ugyanaz a színész a magyar hangja. Emlékezzünk csak pl. Jean-Paul Belmondo-ra, aki mindig Sztankay István hangján szólalt meg. Reviczkyval is így áll a helyzet. Nem is jó az a szinkron, ahol Jack Nicholson-nak vagy Robert de Niro-nak nem ő a hangja!

A tapasztalatunk két találkozó után az, hogy az emberek vágnak a beszélgetésekre, szívesen hallgatják és kérdezik az ismert embereket. Az ismert emberek pedig... nos,

Őze Áron édesapjáról mesél

Reviczky Gábor tud nagyon vicces és nagyon komoly lenni

úgy tűnik, hálásak azért, ha valaki érdeklődik irántuk, szívesen beszélnek magukról.

Mindezek után mi mást tehetünk, folytatjuk a sorozatot. Jövőre kéthavonta lesz vendégünk egy-egy ismert művész. Legközelebb januárban, a Magyar Kultúra Napjához közel eső időpontban találkozunk majd. Vendégünk személyéről a szokásos módokon tájékoztatjuk az érdeklődőket.

Az őszi két program létrehozását Pest Megye Közgyűlésének Önszerveződő, Öntevékeny Közösségeket Támogató Kerete és az Örkenyi Takarékszövetkezet segítette.

Pallaga Mária

November 22-én két egyesületi tagunk, Faragó Henriett és Sponga Tamás örök hűséget esküdött egymásnak a táborfalvi Magyarok Nagyasszonya Templomban. Az Örökség Egyesület tagjai sok boldogságot kívánnak az ifjú párnak!

Közönség

ÉRTÉKEINK

“Az Életfa az írásban a kettős-kereszt. Imre követte ott a szarvast, követte ott az Istenanyát, addig míg meglátta a halmos tölgyes képében az Isten Országát. Ő ma ott van, s ránk vár, hogy mi is megtaláljuk a régi korok igazságát, az ősök bölcsességét, a világ kezdetét, mely azt mondja: Van, Volt, Lesz, Mindörökké...”

Templomrom Soltszentimre határában

Néhány km-es távolságban több olyan – esetenként több-száz éves - kulturális, történelmi és vallási emlék található, amelyek létezéséről nem biztos, hogy hallott mindenki.

Ebben a sorozatban felkeressük azokat az épületeket, épületmaradványokat, történelmi emlékeket, amelyek egy-egy félvagy egynapos kirándulás alkalmával meglátogathatók.

A mai Soltszentimre és környéke már több mint ezer éve lakott része a Kiskunságnak. A község határában található Árpád-kori templomrom - Csonka-torony - alapozási munkálatait a 11. és a 13. század közé teszik, bár vannak olyan feltételezések is, hogy csak a 14. században kezdtek az építését. Utóbbira utal gótikus jellegű, három oldalon záródó, nyolcszög oldalt formázó szentély-kiképzés. Az is lehetséges, hogy a torony építése esik az említett évszadokra, az alapok pedig néhány száz évvel korábbiak. A falakban található római téglák arra utalnak, hogy az építkezés során felhasználtak egykori római építmény maradványait (valószínűleg castrum). Ez Szent István rendelete volt, miszerint a környéken található romokat fel kell használni. Az egykori építőmesterek alapvetően réti mészkövet használtak, illetve az említett római téglákat és távolabbi vidékről származó vulkáni tufát.

Az egyhajós, K-Ny-i iránytól néhány fokkal eltérő tájolású templom román stílusban épült, vastag falakkal keskeny, lőrészerű ablakkal. Az egyetlen faragott követ, ami a szentély falának külső részén látható, valószínűleg utólag építették be. A helyi hagyomány szerint amíg a kő a falban van, addig fog állni a templom. A 2,60 x 2,80 méter alapterületű és 10,6 méter magas torony egykor négyemeletes volt és használhatták őrtoronyként is.

A mohácsi vész után a Duna-Tisza köze török kézre került, a környék elnéptelenedett. Ekkor kezdődött a templom lassú pusztulása.

A múlt évezredben többször voltak ásatások a templomrom környékén. Az első - amiről tudunk - az 1860-as években volt, akkor Blaskovits család birtokában volt a terület. Rézkarikákat, római kori használati tárgyakat, edényeket, pénzeket, Anjou korabeli dísz tárgyakat, kardokat. A leletek egy része a kiskunhalasi gimnázium régiségtárába kerültek (a 2. világháborúban elpusztult), másik része pedig a Nemzeti Múzeumban van. 1920. és 1931. között négy feltárás volt, ezekről több akkor lap is beszámolt - például a Nemzeti Újság katolikus melléklete 1930. április 20-i, a Magyarország 1930. augusztus 5-i, az Új Barázda 1930. augusztus 6-i száma. Sajnos, mindössze néhány fotó maradt fenn az ásatásokról, illetve a templom akkori állapotáról. Akkor még látható volt a vakolaton az a felirat, amit 1522-ben véstek bele.

Sajnos, az előző évszázad első felére nagyon sokat romlott a templomrom állaga - 1920-as években már lyuk volt az északi falon - így szükségszerűvé vált valamilyen konzerválás.. Főként úgy, hogy volt olyan aki ezt szorgalmaz-

ta. Vorák Lajos plébános kezdeményezésére az 1930-as Szent Imre évre gyűlt össze egy akkora összeg, amivel már neki kezdekhetek volna egy komolyabb állagmegóvási munkának. Sajnos, ezután 30 évet kellett még várni, míg végül 1961-re készültek el a konzerválási munkálatokkal, Erdei Ferenc tervei alapján. A Millenium évében újabb felújítási munkákat végeztek el, amikor egy fém tetőt kapott a torony, így ellenállóbbá tették a szélsőséges időjárással szemben.

A Csonka-torony történetének feldolgozása olvasható Pelzo: Szent Imre emlékezetének templomában - Vadkert felől felúton c. könyvében.

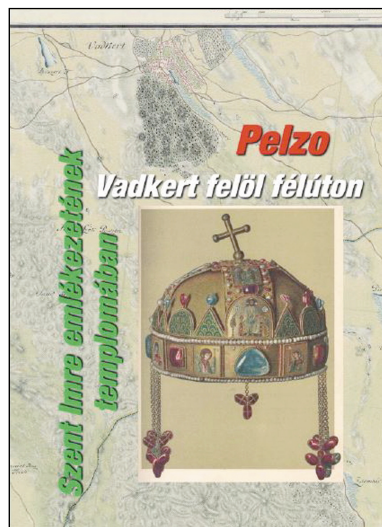
A szerző kutatásai - amit megerősít néhány hivatalos adat - Imre herceg, 1031-ben bekövetkezett tragikus halálának helyszínét jelölheti a Vad-Kert. A templom előtt ma is meglévő ősi úton menekítették Esztergom irányába a sebesült trónörökösöt. A könyv szerint, mementóként építették a templomot és erre emlékeztet a herceg halálának napján – Julián-naptár szerint, szeptember 2-án – a torony keskeny ablakán át bevilágító napsugár.

Még egy érdekesség: a K-Ny-i iránytól 19,4 fokkal tér el a templom tájolása. Ez pedig pontosan annyi, mint az esztergomi életfa dőlésszöge...

Több, hasonlóan érdekes felismerés és következtetés olvasható a könyvben.

Akit mélyebben érdekel a soltszentimrei templomrom története, Szent Imre herceggel kapcsolatos legenda, olvassa el az említett könyvet, amelyet ingyenesen le lehet tölteni a Magyar Elektronikus Könyvtárból:

<http://mek.oszk.hu/04500/04527/>
[stx]

Kedves Olvasóink!

Az Örökség Kulturális és Hagyományőrző Egyesület, a Hernádi Nyugdíjas Egyesület, a Nagycsaládosok Hernádi Egyesülete és Hernád Község Önkormányzata szeretettel meghív minden érdeklődőt a 2008. december 20-án (szombaton), a Főtéren 17 órakor kezdődő

FALUKARÁCSONYRA

Meggyűjtjük az utolsó gyertyát az adventi koszorún és együtt köszöntjük majd az idei karácsonyt. Tartsanak minél többen velünk!

